

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 02
Rotel 0204

DOM
2007-12-17
Stockholm

Mål nr
T 3108-06

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2006-03-17 i mål T 6750-03, se bilaga A

KLAGANDE

Staten Ukraina
Justitiedepartementet
13, Horodet's koho str.
01001 Kiev
Ukraina

Ombud

Advokaterna Bengt Åke Johnsson och Anders Reldén samt jur. kand. Joakim Falkner
Box 5573
114 85 Stockholm

MOTPART

Norsk Hydro ASA, 914778271
Bygdøy alle 2
NO-0257 OSLO
Norge

Ombud

Advokaterna Kaj Hobér och Nils Eliasson
Box 1711
111 87 Stockholm

SAKEN

Ogiltighetstalan av skiljedom

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Med ändring av tingsrättens dom i huvudsaken förklarar hovrätten skiljedomen meddelad i Stockholm den 20 mars 2000 ogiltig gentemot den i skiljedomen angivna svarandeparten nr 1; The Republic of Ukraine, through the State Property Fund of Ukraine.

Dok.Id 724205

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 5	08-700 34 00 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	08-21 93 27	måndag – fredag 09:00-15:00

2. Med ändring av tingsrättens dom även när det gäller rättegångskostnader befrias Staten Ukraina från skyldigheten att ersätta Norsk Hydro ASA för rättegångskostnader vid tingsrätten och förpliktas Norsk Hydro ASA att ersätta Staten Ukraina för rättegångskostnader där med 5 913 047 kr, varav 4 500 000 kr avser ombudsarvode, samt ränta på hela beloppet enligt 6 § räntelagen från den 17 mars 2006 till dess betalning sker.

3. Norsk Hydro ASA ska ersätta Staten Ukraina för rättegångskostnader i hovrätten med 3 598 543 kr, varav 2 900 000 kr avser ombudsarvode, samt ränta på hela beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Staten Ukraina (Ukraina) har yrkat att hovrätten ska förklara skiljedomen meddelad i Stockholm den 20 mars 2000 ogiltig gentemot den i skiljedomen angivna svarandeparten nr 1; The Republic of Ukraine, through the State Property Fund of Ukraine (Fonden). Vidare har Ukraina yrkat befrielse från skyldigheten att utge ersättning för Norsk Hydro ASA:s (Norsk Hydro) rättegångskostnader vid tingsrätten och yrkat att Norsk Hydro i stället ska förpliktas ersätta Ukrainas rättegångskostnader där.

Norsk Hydro har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Norsk Hydro har, i samtliga delar den invändningen tidigare framförts, frånfallit bestridandegrunden att rätten är förhindrad att pröva frågor i målet på grund av att de redan avgjorts genom skiljedomen. I övrigt har parterna åberopat samma omständigheter som vid tingsrätten och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt. Parterna har också åberopat samma bevisning som vid tingsrätten. Samtliga vittnen och sakkunniga har hörts på nytt.

De övergripande tvistefrågorna i målet är om det finns ett giltigt skiljeavtal med Fonden, om detta avtal i sådant fall även binder Ukraina samt om Ukraina har varit part i det aktuella skiljeförfarandet och underrättats om detta.

För bedömningen av tvistefrågorna behöver också klarläggas vilket lands lag som ska tillämpas. Hovrätten instämmer i tingsrättens slutsatser om i vilka avseenden ukrainsk respektive svensk rätt är tillämplig (se tingsrättens dom s. 76 f.).

Behörighetsfrågorna

När det gäller frågan om det finns ett giltigt skiljeavtal med Fonden bör först bedömas om Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko var behöriga att ingå det aktuella avtalet för Fondens räkning. Norsk Hydro har gjort gällande att båda dessa personer hade skriftlig fullmakt eller i vart fall ställningsfullmakt att ingå såväl aktieägaravtalet daterat den 19 april 1996 (Owners´ Agreement, hädanefter aktieägaravtalet) som det däri ingående skiljeavtalet för Fondens räkning. Norsk Hydro menar dessutom att det är tillräckligt att behörigheten omfattade en rätt att ingå skiljeavtalet för att detta ska anses giltigt. Enligt Ukraina var Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko inte behöriga att ingå vare sig aktieägaravtalet eller skiljeavtalet sett för sig. Ukraina har vidare anfört att skiljeavtalet inte kan ses separat, utan att det har krävts behörighet att ingå aktieägaravtalet för att skiljeavtalet däri ska kunna vara giltigt.

Hovrätten börjar med att pröva vilken behörighet Svetlana Gonchar respektive Valentyn Kulichenko faktiskt haft med avseende på möjligheten att ingå såväl aktieägaravtalet som skiljeavtalet sett för sig, för att därefter dra de rättsliga slutsatserna av detta i relation till den talan som förs i målet.

Ukraina har bland annat anfört att endast Fondens ordförande eller vice ordförande får företräda Fonden och att någon annan därför inte kan få fullmakt att rättshandla för Fonden. Enligt hovrättens mening framgår det inte av den utredning som Ukraina åberopat att Fondens legala ställföreträdare inte över huvud taget skulle kunna ge fullmakt för någon annan att företräda Fonden. Att det inte förhåller sig på det sätt som Ukraina hävdar bekräftas även av det faktum att Fondens ordförande ostridigt har lämnat en fullmakt till Valentyn Kulichenko att företräda Fonden i frågor som rörde bildandet av TIS.

Ukraina har vidare gjort gällande att såväl aktieägaravtalet som skiljeavtalet utgör vad som enligt ukrainsk rätt benämns foreign economic agreements, vilket innebär att avtalet måste undertecknas både av Fondens ordförande och en av denne befullmäktigad person. Enligt Norsk Hydro är detta en formfråga, vilket innebär att de ukrainska reglerna om dubbelsignatur inte är tillämpliga. Norsk Hydro har också anfört

att skiljeavtalet inte är ett foreign economic agreement enligt ukrainsk rätt, samt att ett foreign economic agreement som inte undertecknats i enlighet med kraven för sådana avtal under alla förhållanden endast blir ogiltigt efter särskild förklaring därom av domstol.

Hovrätten delar tingsrättens uppfattning att frågan om tillämpligheten av de särskilda kraven för att ingå ett foreign economic agreement delvis är en behörighetsfråga, eftersom det handlar om vem som kan ingå ett sådant avtal. Ukrainsk rätt är därmed tillämplig på den frågan. Hovrätten instämmer också i tingsrättens bedömning att skiljeavtalet sett för sig inte är ett foreign economic agreement. Såvitt framgått gäller enligt ukrainsk rätt i stället endast ett skriftlighetskrav för att ingå ett internationellt skiljeavtal. Däremot är aktieägaravtalet ett foreign economic agreement, med de särskilda krav för undertecknande som följer av det.

Valentyn Kulichenko har ostridigt haft en skriftlig fullmakt att företräda Fonden i frågor rörande TIS under den i målet relevanta tiden. Parterna är dock oense i frågan huruvida fullmaktens ordalydelse innefattar behörighet för Valentyn Kulichenko att ingå aktieägaravtalet respektive skiljeavtalet. Enligt hovrättens mening innefattar den inledande delen av fullmakten, där Valentyn Kulichenko ges en vittgående behörighet att företräda Fonden i frågor som rör TIS verksamhet, i och för sig en behörighet att ingå de aktuella avtalen. Längre ner i fullmakten finns emellertid en inskränkning på så sätt att Fondens godkännande behövs för ett antal uppräknade åtgärder, däribland ”Introducing amendments to the Statute and Agreement”. Aktieägaravtalet förpliktar övriga delägare i TIS att vid oenighet rösta i enlighet med Norsk Hydros uppfattning, vilket också synes ha varit tänkt att följas av en ändring i TIS:s bolagsordning. Detta innebär enligt hovrätten att den angivna inskränkningen i fullmakten träffar möjligheten att ingå aktieägaravtalet, som även om det inte i sig utgör en ändring av det slag som anges i fullmakten i vart fall får sägas innebära en introduktion av en sådan ändring. Inskränkningen i fråga har däremot inte bäring på möjligheten att ingå ett skiljeavtal. Den skriftliga fullmakten innefattar således en behörighet för Valentyn Kulichenko att ingå skiljeavtalet men inte aktieägaravtalet.

När det gäller frågan om Svetlana Gonchar haft skriftlig fullmakt att företräda Fonden kan följande sägas. Av ett protokoll från ett möte mellan delägarna i TIS som ägde rum i Oslo den 26 augusti 1995 framgår att Svetlana Gonchar – jämte Valentyn Kulichenko – vid det mötet företrädde Fonden enligt en till protokollet bifogad fullmakt. Den fullmakten, eller någon annan skriftlig fullmakt för henne, har emellertid inte presenterats i målet och några närmare uppgifter om fullmaktens giltighetstid eller innehåll har inte framkommit. Det har inte heller på annat sätt visats att Svetlana Gonchar vid den relevanta tidpunkten, dvs. i april 1996, hade en skriftlig fullmakt att ingå ifrågavarande avtal för Fonden.

Norsk Hydro har också hävdats att Valentyn Kulichenko och Svetlana Gonchar i kraft av sina ämbeten och sina roller som förhandlare av aktieägaravtalet haft ställningsfullmakt att ingå aktieägaravtalet (och därmed skiljeavtalet) för Fonden. Eftersom detta är en behörighetsfråga är ukrainsk rätt tillämplig. Till en början kan konstateras att den ukrainska bestämmelsen om ställningsfullmakt i 1963 års civilkod synes ta sikte på betydligt enklare transaktioner än den i målet. Vidare har framgått av den av Ukraina åberopade bevisningen att Svetlana Gonchar inte hade en sådan ställning inom Fonden som gav henne behörighet att ingå avtal av det slag som det här är fråga om. Valentyn Kulichenko var vid den aktuella tidpunkten biträdande industriminister i Ukraina och hade ingen befattning inom Fonden.

Som Norsk Hydro har framhållit företrädde Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko Fonden vid delägarmöten i TIS samt vid förhandlingarna om det omstridda avtalet. Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko har dock inte – i vart fall i andra sammanhang än det omtvistade – ingått avtal för Fondens räkning, utan har endast skrivit under och bekräftat protokollsanteckningar från delägarmöten i TIS. I samband med delägarmötet den 26 augusti 1995 ingicks de fem så kallade augustiavtalen, men Fonden var inte part i något av dessa avtal. För Fondens del utmynnade augustimötet i en ”order” att godkänna ändringar av TIS stiftelsesdokument, undertecknad av bl.a. Fondens ordförande Yuri Yekhanurov, vilket närmast bekräftar att Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko saknade behörighet att rättshandla för Fonden. Enbart det förhållandet att Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko företrädde Fonden vid de aktuella avtalsförhandlingarna gör inte att de kan anses ha

haft ställningsfullmakt att ingå aktieägaravtalet. Som närmare framgår nedan har det enligt hovrättens mening inte heller visats att Svetlana Gonchar eller Valentyn Kulichenko vid mötet den 19 april 1996 påstod att de hade en sådan behörighet.

Någon ställningsfullmakt för Svetlana Gonchar att ingå aktieägaravtalet eller skiljeavtalet har alltså inte förelegat. Inte heller beträffande Valentyn Kulichenko har det framkommit att han på grund av ställningsfullmakt haft en vidare behörighet att rättshandla för Fonden än den som framgår av hans skriftliga fullmakt.

Slutsatsen av detta blir att Valentyn Kulichenko på grund av sin skriftliga fullmakt var behörig att ensam underteckna skiljeavtalet för Fondens räkning. Däremot var han inte behörig att ingå aktieägaravtalet. Svetlana Gonchar var inte behörig att ingå något av dessa avtal. I enlighet med separabilitetsteorin ska giltigheten av en skiljeklausul som utgör en del av ett annat avtal bedömas separat från huvudavtalet. Detta medför att det i och för sig är tillräckligt att Valentyn Kulichenko var behörig att ingå skiljeavtalet. För det fall ett skiljeavtal har ingåtts av Valentyn Kulichenko kan detta med andra ord inte anses ogiltigt på den grunden att han saknat behörighet att ingå aktieägaravtalet.

Har ett skiljeavtal ingåtts i samband med mötet den 19 april 1996?

Hovrätten övergår till att pröva om Valentyn Kulichenko – som alltså var den av Fondens förhandlare som var behörig att ingå ett skiljeavtal – genom att sätta sin namnteckning i aktieägaravtalet på det sätt som skett har accepterat det däri ingående skiljeavtalet för Fondens räkning. Ukraina har anfört att det aldrig har uttryckts någon partsavsikt från Fondens sida att bli bunden av skiljeavtalet. Enligt Ukraina har Valentyn Kulichenko och Svetlana Gonchar endast viserat avtalet och inte accepterat detta för Fondens räkning, vilket också har klargjorts för Norsk Hydro. Norsk Hydro har å sin sida anfört att Valentyn Kulichenko och Svetlana Gonchar undertecknat avtalet och inte enbart viserat detta samt att några förbehåll beträffande deras behörighet att underteckna avtalet inte framfördes.

Beträffande vad som hände vid mötet den 19 april 1996 går de uppgifter som förhörspersonerna lämnat i målet isär. Klart är i alla fall att mötet ägde rum på Oleg

Batyuks kontor i Kiev och att följande personer var närvarande: Oleg Batyuk, Svetlana Gonchar, Per Brunsvig, Odd Grønlie, Oleg Kutateladze, Alezej Stavnitser och Elena Kozmina. I hovrätten har vittnena lämnat olika uppgifter om Valentyn Kulichenkos närvaro. Enligt Valentyn Kulichenko själv samt Svetlana Gonchar, Oleg Kutateladze, Alezej Stavnitser och Elena Kozmina var han närvarande vid mötet på Oleg Batyuks kontor. Per Brunsvig har i hovrätten uppgett att Valentyn Kulichenko eventuellt befann sig på ett annat ställe under mötet men att han inte har någon klar minnesbild av det. Enligt Oleg Batyuk var Valentyn Kulichenko inte närvarande på mötet den 19 april. Oleg Batyuk har uppgett att avtalet, efter att det undertecknats vid mötet, vidarebefordrades till Valentyn Kulichenko för påskrift. Oleg Batyuks minnesbild är att han fick tillbaka avtalet med Valentyn Kulichenkos underskrift inom loppet av en eller två dagar.

När det gäller vad som sades vid mötet om visering, Svetlana Gonchars och Valentyn Kulichenkos behörighet att binda Fonden samt om att Fondens ordförande skulle underteckna avtalet har vittnena berättat på väsentligen samma sätt som vid tingsrätten. Uppgifterna i hovrätten kan sammanfattas enligt följande.

Valentyn Kulichenko, Svetlana Gonchar, Oleg Kutateladze, Alezej Stavnitser och Elena Kozmina har i stora drag uppgett att det vid mötet klargjordes för Norsk Hydro att Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko inte var behöriga att binda Fonden, att dessa endast viserade avtalet samt att det krävdes att Fondens ordförande undertecknade avtalet.

Oleg Batyuk har bl.a. berättat följande. Han har ingen minnesbild av att frågorna om behörighet och visering diskuterades vid mötet och han vill inte spekulera i huruvida han skulle ha kommit ihåg en sådan diskussion om den förekommit. Han skötte pappershanteringen vid mötet och var därför inte närvarande i mötesrummet hela tiden. Han minns att avtalet hade en ruta avsedd för Fondens ordförandes underskrift och att detta diskuterades på mötet. Det bestämdes att avtalet skulle lämnas för underskrift först till Valentyn Kulichenko, därefter till Europeiska Banken och sedan till Fondens ordförande. Undertecknandet av Fondens ordförande uppfattade han som en teknikalitet.

Per Brunsvig har bl.a. berättat följande. Han minns inte särskilt väl vad som sades vid mötet. Han minns inte att någon sagt att Svetlana Gonchar eller Valentyn Kulichenko inte var behöriga att underteckna avtalet. Om detta hade framförts hade emellertid Norsk Hydro aldrig gått vidare med projektet, eftersom undertecknandet av aktieägaravtalet var en förutsättning för att påbörja arbetena på terminalen. Han har ett svagt minne att Svetlana Gonchar nämnde något om att avtalet skulle till Fondens ordförande för underskrift men att detta bara var en formell sak utan betydelse för giltigheten. Han minns att de hade bindande underskrifter från samtliga ukrainska parter och att de därför kunde ”trycka på knappen”, dvs. se till att arbetena på terminalen omedelbart sattes igång.

I den här delen gör hovrätten följande bedömning.

I slutet av aktieägaravtalet finns platser avsedda för parternas underskrifter. Parterna i avtalet anges under varandra i avtalets vänstra del. Vid var och en av parterna finns också, under den juridiska personens namn, förtryckt ”Place:”, på raden därunder ”Date:” samt några rader därunder ”By:”, det sistnämnda följt av en linje avsedd för namnteckning. Övriga parter som skrev på avtalet vid mötet, dvs. Norsk Hydro, Colorado Financial Incorporated, Concern Primorsky och Alpex, har undertecknat avtalet genom att skriva en namnteckning på linjen samt ett namnförtydligande under linjen. Dessa parter har också angett ort och datum för påskriften, med undantag av Alpex som har angett datum men inte ort.

Vid platsen för Fondens undertecknande finns ingen underskrift på den för detta ändamål avsedda linjen. Ort och datum är inte heller ifyllt. Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko har i stället skrivit sina namnteckningar – utan namnförtydliganden – i högerkanten av avtalet, vid sidan av den plats som är avsedd för Fondens underskrift. Det framstår därför som att deras namnteckningar är avsedda som något annat än ett undertecknande för Fondens räkning. Till detta kommer att det är klarlagt att parterna, inbegripet Norsk Hydro, var medvetna om att avtalet skulle undertecknas av Fondens ordförande. Vid dessa förhållanden kan det enligt hovrättens mening inte ankomma på Ukraina att styrka att Svetlana Gonchar och Valentyn

Kulichenko dessutom klargjorde för Norsk Hydro att de inte undertecknade avtalet med bindande verkan för Fondens räkning. Det åligger i stället Norsk Hydro, som har bevisbördan för att ett skiljeavtal har ingåtts, att visa att Fonden – trots att avtalet endast skrevs på i marginalen på det sätt som skedde och trots att underskrift från Fondens ordförande skulle inhämtas – ändå hade för avsikt att bindas vid avtalet redan genom påskriften av Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko.

Att förfarandet med visering, som innebär att en tjänsteman för egen del godtar ett dokumentets lydelse och rekommenderar behörig överordnad att slutligt acceptera dokumentet, förekommer i Ukraina samt att en visering kan se ut som i förevarande fall har framkommit i målet. Varken Svetlana Gonchar eller Valentyn Kulichenko har – enligt vad de omvittnat – ansett sig behöriga att ingå aktieägaravtalet, en uppfattning som hovrätten för övrigt delar. Samtliga av Ukraina åberopade vittnen har berättat att det vid mötet klargjordes för Norsk Hydro att Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko inte var behöriga att binda Fonden, utan att de endast viserade avtalet. Mot detta står Per Brunsvigs uppgifter, som i huvudsak går ut på att Norsk Hydro aldrig skulle ha satt igång arbetena på terminalen om avtalet inte var behörigen undertecknat av Fonden. Enligt hovrättens bedömning har Norsk Hydro därmed inte styrkt att ett bindande skiljeavtal ingåtts i samband med mötet den 19 april 1996.

Har ett skiljeavtal ingåtts genom parternas agerande efter den 19 april 1996?

Norsk Hydro har alternativt gjort gällande att aktieägaravtalet, inbegripet skiljeavtalet, ingåtts genom konkludent handlande. Norsk Hydro har härvid anfört att Fonden passivt har accepterat Norsk Hydros arbeten på Terminalen med kännedom om att aktieägaravtalet var en förutsättning för dessa arbeten.

Till att börja med kan konstateras att Norsk Hydros förpliktelser att utföra arbeten på Terminalen framgår av de så kallade augustiavtalen, inte av aktieägaravtalet. Aktieägaravtalet handlar väsentligen om att tillförsäkra Norsk Hydro en ledande roll i TIS, vilket garanterades genom en bestämmelse att övriga delägare i TIS vid oenighet i någon fråga rörande TIS skulle följa Norsk Hydros vilja. Någon sådan situation som aktieägaravtalet tar sikte på har ostridigt inte förekommit under den aktuella tiden.

Aktieägaravtalet eller skiljeavtalet kan därför inte ha ingåtts genom att avtalet i sig har tillämpats mellan parterna.

Det har visserligen framgått i målet att Norsk Hydro ansåg att en avgörande förutsättning för att sätta igång arbetena var att Norsk Hydro fick ett bestämmande inflytande i TIS. Detta skulle ske genom tecknande av aktieägaravtalet samt en ändring i bolagsordningen. Att Norsk Hydro ansåg att dessa förutsättningar var centrala för att sätta igång arbetena har också framförts till Fonden, i vart fall genom ett brev den 19 december 1995 från Odd Grønlie vid Norsk Hydro till Svetlana Gonchar. I brevet anges bl.a:

As you will appreciate the Owners' Agreement and the amended charter of Transinvestservice are two documents of critical importance to the entire project. Indeed, until and unless these documents have been signed Hydro will be unable to move forward in relation to subcontractors whose work is required for the upgrading of the Terminal. We are therefore very anxious to finalize and sign such documents as quickly as possible. (...) With a view to finalizing and signing the Owners' Agreement and the revised charter of Transinvestservice we propose that we meet in Kiev (...).

Det står å andra sidan klart att Norsk Hydro såg till att arbetena påbörjades utan att samtliga parter hade undertecknat aktieägaravtalet. Sådana åtgärder vidtogs nämligen av Norsk Hydro i direkt anslutning till mötet den 19 april 1996 trots att underskrift då saknades från i vart fall Europeiska Banken, vilket både Norsk Hydros och Fondens företrädare var medvetna om. Till detta kommer att det ostridigt var så att den andra förutsättning som Norsk Hydro angett för att starta arbetena, nämligen att bolagsordningen hade ändrats, inte heller var uppfylld. Någon sådan ändring har aldrig kommit till stånd. Med beaktande av dessa omständigheter kan det enligt hovrättens mening inte ha ålegat Fonden att reagera mot att Norsk Hydro ansåg sig kunna påbörja arbetena vid den tidpunkt som skedde. Det kan däremot hävdas att Fonden, då dess ordförande sedermera beslutade att inte skriva under avtalet och det därmed stod klart att Fonden ansåg att aktieägaravtalet inte skulle bli gällande mellan parterna, hade en skyldighet att upplysa Norsk Hydro om det. Så har emellertid också skett vid ett möte i början av september 1996. Eftersom aktieägaravtalet först lämnades till Europeiska

Banken för underskrift, vilket enligt vad som framkommit i målet förmodligen skedde i maj 1996, är det troligt att avtalet lämnades till Fonden för underskrift någon gång i början av sommaren 1996. Avtalet skulle behandlas inom Fonden, bl.a. genom granskning av juristavdelningen, som enligt Fonden därvid avrådde ordföranden från att underteckna avtalet. Mot den bakgrunden framstår det som rimligt att beskedet att Fonden inte avsåg att underteckna avtalet lämnades vid ägarmötet efter sommaren. Fonden har därmed inte blivit bunden vid skiljeavtalet på grund av passivitet i detta hänseende.

Slutligen har Norsk Hydro hävdatt att Ukraina ändå har blivit part i skiljeavtalet genom passivitet under skiljeförfarandet. Norsk Hydros påstående synes bygga på att den som utan invändning har medverkat i ett skiljeförfarande därigenom kan anses ha accepterat att ett skiljeavtal föreligger. I den delen kan konstateras att Ukraina knappast kan sägas ha medverkat i skiljeförfarandet, varken genom Fonden eller på annat sätt. Den enda åtgärd som vidtogs från Ukrainas eller Fondens sida i skiljeförfarandet var att Fonden, efter att ha mottagit påkallelsekrift om skiljeförfarandet, gav in en skrift till Stockholms skiljedomsinstitut vari skiljedomsinstitutets jurisdiktion bestreds. Som grund för bestridandet angavs i huvudsak att det inte förelåg något giltigt skiljeavtal eftersom avtalet inte var undertecknat av Fondens ordförande, dvs. just den invändning som framförts och haft avgörande betydelse även i detta mål. Vid dessa förhållanden kan inte Fonden – eller Ukraina – anses ha godtagit skiljeavtalet genom att delta i skiljeförfarandet.

Sammanfattande slutsatser och rättegångskostnader

Hovrättens slutsats är således att något giltigt skiljeavtal med Fonden inte har förelegat. Följaktligen finns inte heller något skiljeavtal med Ukraina, eftersom detta förutsätter att Fonden ingått avtalet för Ukrainas räkning. Skiljedomen är därmed ogiltig enligt 20 § första stycket 1 lagen (1929:145) om skiljemän. Detta innebär att Ukrainas käromål ska bifallas.

Med den utgången ska Norsk Hydro ersätta Ukrainas rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten. Norsk Hydro har överlämnat till rätten att bedöma

skäligheten av det yrkade beloppet vid tingsrätten och har vitsordat det belopp som yrkats i hovrätten. Beloppet vid tingsrätten får, med beaktande av målets omfattning och karaktär, anses skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2008-01-14

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Kristina Boutz, hovrättsråden Roland Halvorsen (skiljaktig) och Ulrika Stenbeck Gustavson, referent, samt tf. hovrättsassessorn Lisa Gunnfors.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

Skiljaktig mening i hovrätten

Hovrättsrådet Roland Halvorsen är skiljaktig och anför:

Majoriteten har på anförda skäl ansett att Valentyn Kulichenko var behörig att ingå skiljeavtalet men inte aktieägaravtalet. Aktieägaravtalet innebär visserligen att en ändring i bolagsordningen för TIS blir nödvändig, men enligt min mening har detta ingen betydelse för frågan om Valentyn Kulichenkos behörighet att med stöd av sin fullmakt ingå aktieägaravtalet. Det blir i stället en fråga mellan honom och hans uppdragsgivare, dvs. Fonden. Jag anser alltså att Valentyn Kulichenko hade behörighet att ingå även aktieägaravtalet.

Tingsrätten har utan att ange några närmare skäl för det slagit fast (s. 82) att det är Ukraina som har bevisbördan för att Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko vid mötet klargjorde att de inte hade för avsikt att binda Fonden vid avtalet. Av följande skäl delar jag tingsrättens uppfattning. Den allt överskuggande avsikten med mötet var att träffa ett för parterna bindande avtal, aktieägaravtalet, och detta var alla närvarande medvetna om. Avsaknaden av ett bindande avtal var det som dittills hade fördröjt igångsättandet av projektet. Alla var också medvetna om att Valentyn Kulichenko hade en fullmakt som gav honom behörighet att ingå avtalet. Ett påstående att han gjorde klart för de övriga vid mötet att han trots sin behörighet inte hade befogenhet och heller inte hade för avsikt att genom sin namnteckning på avtalet binda Fonden måste det åligga Ukraina att styrka.

De vittnen som Ukraina har åberopat för att styrka att detta klargjordes har efter de drygt elva år som gått sedan dess haft ett förvånansvärt gott minne av händelsen, något som ger anledning till misstankar att det inte är fråga om minnesbilder utan om en efterhandskonstruktion. Per Brunsvig, däremot, har vidgått att han inte minns detaljerna från mötet den 19 april 1996. Han har hävdat att om någon gjort klart för honom att Svetlana Gonchars och Valentyn Kulichenkos påtecknande inte gjordes i avsikt att binda Fonden skulle han ha reagerat och krävt att någon med sådan behörighet infann sig eftersom en bindande underskrift från samtliga var hela syftet med mötet.

Trovärdigheten hos de vittnen som Ukraina har åberopat till styrkande av att Valentyn Kulichenko gjorde klart att han inte kunde eller ville binda Fonden förringas också enligt min mening av de bevisligen oriktiga uppgifter som ett par av dem har lämnat i andra frågor. Jag tänker närmast på att både Svetlana Gonchar och Yuri Yekhanurov har hävdats att Fondens ordförande endast kunde lämna fullmakt till vice ordföranden att företräda Fonden men inte till någon annan. Detta till trots har Valentyn Kulichenko, som inte var vice ordförande, haft en sådan fullmakt utfärdad av ordföranden. En ytterligare omständighet som får mig att ifrågasätta trovärdigheten är att flera av dessa vittnen har nära band till staten Ukraina genom att de innehar eller har innehaft mycket höga statliga befattningar. Fondens agerande för att få domstolen i Odessa att ogiltigförklara de s.k. augustiavtalen, protokollet och de omständigheter som Charles Gray redovisat från mötet den 19 februari 1997 i Kiev liksom det s.k. Fedcominvestavtalet som ingicks redan den 29 augusti 1996 visar också enligt min uppfattning att Ukraina har agerat systematiskt och med alla till buds stående medel för att kasta ut Norsk Hydro från TIS.

Per Brunsvigs vittnesmål om hur det gick till vid mötet den 19 april 1996 i förening med att Norsk Hydro omedelbart efter mötet gav klartecken till underentreprenörer m.fl. visar enligt min mening att den information som Ukraina gör gällande lämnades vid mötet inte kan ha lämnats.

Ukraina har uppehållit sig ingående vid skillnaden mellan visering och underskrift enligt ukrainsk rätt eller praxis. Ostridigt skulle Fondens ordförande också skriva på handlingen, varför det förefaller naturligt att det lämnades plats för hans underskrift. Någon slutsats av rättslig betydelse av att Svetlana Gonchar och Valentyn Kulichenko inte skrev under på den plats som var avsedd för underskrift kan man därför enligt min mening inte dra.

Det anförda leder mig till slutsatsen att ett skiljeavtal har träffats mellan bl.a. Fonden och Norsk Hydro genom Valentyn Kulichenkos undertecknande av aktieägaravtalet. Jag delar också tingsrättens uppfattning att staten Ukraina blivit bunden genom att Fonden ingått avtalet och att Ukraina underrättats om skiljeförfarandet och beretts

tillfälle att delta i detta. Den omtvistade skiljedomen är därför enligt min mening inte ogiltig. Överröstad i den frågan är jag i övrigt ense med hovrättens majoritet.